

1

BENESTAR ECONÒMIC I DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA

RESUM

L'anàlisi del benestar econòmic dels ciutadans balears s'ha estructurat en quatre seccions. En la primera secció, introductòria, s'exposa breument la metodologia que s'ha seguit, així com la base de dades que s'ha utilitzat. En la segona secció, es planteja quin és el nivell de consum de les llars de les diferents comunitats autònomes, així com alguns dels factors principals que poden explicar la diferència que s'observa en el consum de les llars balears respecte de la resta de comunitats autònomes. En la tercera secció, es comenta quina és la distribució de la renda, mentre que, en la quarta secció, dedicada a la pobresa, es tracta la qüestió del nombre de llars que es troben per sota del llindar de suficiència relativa establert. Tant la secció tercera com la quarta es completen amb una descripció del perfil sociodemogràfic i laboral dels grups de població segons el poder adquisitiu, i de les llars situades per davall del llindar de pobresa relativa, respectivament.

L'informe de la *Memòria del CES 2002* (pàgines 98 a 103), sobre el benestar econòmic i la distribució de la renda, feia una anàlisi estàtica, amb dades del període 1997(III-trimestre)~2000(I-trimestre). L'aportació de l'informe de la *Memòria 2003* és doble: d'una banda, s'analitza d'una manera estàtica el període posterior 2000(I-trimestre)~2002(II-trimestre)*, que permet comparar els dos períodes, i, de l'altra, la disposició d'una certa dimensió temporal permet estudiar com evoluciona la distribució de la renda i de la pobresa en el període 1998-2001.

* Són les darreres dades disponibles

1.1.

INTRODUCCIÓ

És habitual analitzar l'evolució del benestar econòmic d'un territori posant l'èmfasi en les taxes de creixement, per exemple, del PIB per càpita. Una hipòtesi implícita per poder jutjar si un creixement de la renda agregada ha permès millorar el benestar material dels ciutadans és que la distribució d'aquest creixement entre els individus hagi esdevingut més igualitària o que, com a mínim, no hagi empitjorat. Cal fixar-se, per tant, que, per poder emetre judicis de valor referents a la millora del benestar econòmic d'una societat, és necessari conèixer alhora tant si els recursos globals generats han augmentat o disminuït, com si la distribució de les rendes generades ha esdevingut més o menys igualitària. En aquest sentit, és evident que pretendre jutjar si la distribució de rendes entre els individus ha millorat o empitjorat implica, necessàriament, establir preferències o ponderacions diferents entre aquests individus.

Amb el propòsit d'analitzar aquesta triple perspectiva, l'anàlisi del benestar econòmic dels ciutadans balears s'ha estructurat en quatre seccions. En aquesta primera secció introductòria, s'exposa breument la metodologia que s'ha seguit, així com la base de dades que s'ha fet servir. En la segona secció, es planteja quin és el nivell de consum de les llars de les diferents comunitats autònomes, així com alguns dels factors principals que poden explicar la diferència que s'observa en el consum de les llars balears respecte de la resta de comunitats autònomes. En la tercera secció, es comenta quina és la distribució de la renda, mentre que, en la quarta secció, dedicada a la pobresa, es tracta la qüestió del nombre de llars que es troben per sota del llindar de suficiència relativa establert.¹ Tant la secció tercera com la quarta es completen amb una descripció del perfil sociodemogràfic i laboral dels grups de població segons el poder adquisitiu, i de les llars situades per davall del llindar de pobresa relativa, respectivament.

L'informe de la *Memòria del CES 2002* (pàgines 98 a 103), sobre el benestar econòmic, la desigualtat de rendes i la pobresa feia una anàlisi estàtica amb dades del període 1997 (III trimestre)~2000 (I trimestre). L'aportació de l'informe de la memòria del 2003 és doble: d'una banda, s'analitza d'una manera estàtica el període

posterior 2000 (I trimestre)~2002 (II trimestre), que permet comparar els dos períodes, i, de l'altra, la disposició d'una certa dimensió temporal permet estudiar l'evolució de la distribució de la renda i de la pobresa en el període 1998-2001.

La base de dades utilitzada és l'enquesta contínua de pressupostos familiars (ECPF). L'ECPF és una enquesta trimestral que l'Institut Nacional d'Estadística (INE) realitza a les llars de tot el territori espanyol amb l'objectiu de calcular els pesos dels diferents béns i serveis de consum en el pressupost de les famílies, que posteriorment s'empren per calcular l'índex de preus de consum (IPC). Igualment, l'ECPF la utilitza el Ministeri d'Economia i Hisenda a l'hora de determinar la proporció de l'IVA total recaptat assignable a cada comunitat autònoma mitjançant el sistema del finançament autònom.

En la mateixa línia de la metodologia que es planteja en la memòria del 2002, la unitat d'anàlisi és la llar, i no els individus, de manera que s'obvien les decisions intrafamiliars.² Quant a la unitat de recursos que s'ha utilitzat, s'ha optat per la despesa i no pels ingressos, ja que la primera ofereix un grau de representativitat major respecte de les dades de la comptabilitat nacional,³ i reflecteix una aproximació major a la renda de les llars a mitjà termini.⁴ Dins la

1. En l'elecció dels indicadors de desigualtat de rendes i de pobresa, s'ha seguit l'Informe de síntesi 2002 de la Comissió Europea sobre indicadors estructurals, COM (2001) 619 final.

2. Cal dir que la utilització d'informació de llars privades implica deixar de banda les persones institucionalitzades (llars de gent gran, individus empresonats, etc.) i els sense nostre. De la mateixa manera, una part dels individus d'edat més avançada passen a viure amb els fills, si no tenen prou recursos. Tots aquests casos suggereixen que els valors de desigualtat i de pobresa obtinguts constitueixen llindars mínims.

3. Vegeu: Pou, Ll. i Alegre, J. (2002), *La Encuesta Continua de Presupuestos Familiares (1985-1996): descripción, representatividad y propuestas de metodología para la explotación de la información de los ingresos y el gasto*, Documento de trabajo núm. 172, Fundació per a la Investigació Econòmica i Social (FUNCAS).

4. Vegeu: Pou, Ll., Alegre, J. i Oliver, J. (2003), *El exceso de sensibilidad del consumo al ciclo económico. Un análisis microeconómico para el caso español*, Departament d'Economia Aplicada, UIB, Mimeo.

despesa, s'ha analitzat la despesa en béns i serveis no duradors, la qual no es veu tan afectada per la infreqüència de compra com els béns durables.⁵ D'altra banda, atès que, quan major és el nombre de membres, també és major el consum de les llars, aleshores s'ha passat a homogeneïtzar les llars, comparant-les en termes de consum equivalent per llar,⁶ la qual cosa redueix en gran manera les diferències de consum per l'efecte de l'edat.⁷

1.2.

EL NIVELL DE CONSUM PRIVAT

El primer indicador de benestar econòmic fa referència al nivell de consum equivalent mitjà per llar. El valor que es deriva de l'ECPF per al global de llars situa el consum de les llars balears un 8,3% per sobre de la mitjana nacional, que pren un valor 100 de referència. La distinció segons si el sustentador principal de la llar està actiu en el mercat laboral o bé està jubilat no altera la posició de les llars balears per sobre de la mitjana nacional, encara que, com és lògic, en valors absoluts el trànsit a la jubilació implica una disminució dels recursos monetaris de les llars. (Vegeu el quadre III-1)

Un element imprescindible per poder comparar el consum de les llars és complementar aquesta informació amb l'esforç que

s'ha fet; dit d'una altra manera, quina és la capacitat d'estalviar. Pel que fa a aquesta qüestió, la columna 2 del quadre III-1 mostra que el percentatge de llars balears que estan en condicions d'estalviar és del 38,9%, mentre que la mitjana espanyola és del 42,5%. Així doncs, les dades plantejegen que part del major consum de les llars balears s'assoleix mitjançant l'endeutament, el qual les fa més sensibles a l'evolució de les condicions de finançament.

D'altra banda, un fet interessant és que, si es compara el consum equivalent del període 2000-2002 amb l'analitzat en la memòria del 2002, corresponent al període 1997-2000, s'observa un procés intens de convergència en el consum equivalent mitjà per llar entre les comunitats autònomes, de manera que es redueixen les diferències entre els territoris. De fet, la comparació de les taxes de creixement acumulades del PIB per càpita amb la posició relativa del consum de les comunitats autònomes assenyala clarament que aquest procés de convergència té la base en un creixement econòmic major, durant el període estudiat, dels territoris amb un poder adquisitiu menor. (Vegeu el gràfic III-1)

Per tal d'entendre el perquè del major consum equivalent mitjà de les llars balears per comparació a la mitjana nacional, en les columnes 5 a 8 del quadre III-1, es desglossa, per al cas de les llars amb el sustentador principal actiu, el valor del consum, de

5. Vegeu: Pou, Ll. (2001): «El exceso de sensibilidad del consumo a los ingresos en el ciclo económico: una aproximación mediante la HRP-ER para la economía española con datos microeconómicos de la ECPF» (tesi doctoral), Departament d'Economia Aplicada, Universitat Autònoma de Barcelona.

6. El consum equivalent d'una llar es calcula dividint el consum pel nombre de membres de la llar segons l'escala de l'OCDE, que suposa que el primer adult computa una unitat, la resta d'adults (majors de catorze anys) computen per 0,7, i els menors de catorze anys computen 0,5.

7. Vegeu: Alegre, J. i Pou, Ll. (2004), *El consumo y ahorro privados de los hogares españoles: una descomposición de los efectos edad y cohorte*, Departament d'Economia Aplicada, UIB, Mimeo.

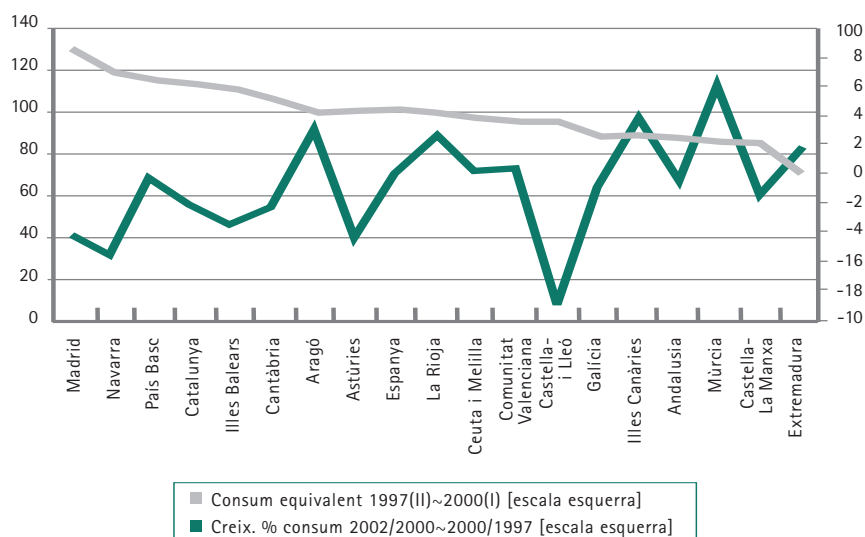
QUADRE III-1. DESPESA PRIVADA MITJANA PER LLAR, PER COMUNITATS AUTÒNOMES 2000(I)~2002(II)

	Despesa equivalent per llar (totes les llars)	% de llars amb capacitat d'estalviar (totes les llars)	Despesa equivalent per llar (llars amb sust. princ. actiu)	Despesa equivalent per llar (llars amb sust. princ. jubilat)	Despesa per membre actiu	Nre. d'ocupats	Nre. d'aturats	Taxa d'ocupació respecte dels actius	Nre. de membres
Madrid	125,0	33,8	120,0	125,0	122,6	1,63	0,14	0,92	2,59
País Basc	115,5	48,8	113,6	115,5	110,7	1,68	0,17	0,91	2,56
Navarra	113,6	44,4	114,7	113,6	115,8	1,68	0,11	0,93	2,55
Catalunya	111,3	48,7	112,5	111,3	105,7	1,78	0,12	0,93	2,51
Illes Balears	108,3	38,9	109,4	108,3	107,9	1,76	0,12	0,94	2,39
Aragó	104,1	50,2	108,3	104,1	107,3	1,71	0,07	0,96	2,48
Cantàbria	103,3	42,3	105,3	103,3	107,3	1,66	0,13	0,94	2,76
La Rioja	102,0	48,9	101,8	102,0	104,0	1,62	0,10	0,94	2,66
Ceuta i Melilla	97,3	42,6	98,1	97,3	101,1	1,50	0,24	0,88	2,81
Com. Valenciana	96,3	44,1	97,3	96,3	93,8	1,71	0,19	0,90	2,59
Astúries	95,6	48,3	95,4	95,6	98,3	1,60	0,16	0,92	2,64
Canàries	92,0	28,5	92,8	92,0	91,0	1,66	0,18	0,90	2,72
Múrcia	91,7	39,3	90,1	91,7	90,4	1,68	0,21	0,90	2,86
Galícia	88,2	32,4	92,4	88,2	92,7	1,65	0,15	0,92	2,72
Andalusia	87,1	41,4	87,1	87,1	88,7	1,49	0,30	0,87	2,80
Castella i Lleó	86,6	49,8	91,6	86,6	95,5	1,59	0,13	0,93	2,56
Castella-la Manxa	83,4	41,9	87,8	83,4	91,5	1,55	0,17	0,91	2,73
Extremadura	72,2	42,3	76,5	72,2	79,7	1,51	0,24	0,89	2,76
Espanya	100,0	42,5	100,0	100,0	100,0	1,64	0,17	0,91	2,64

Font: elaboració pròpia a partir de l'ECPF

Nota: Les unitats monetàries estan mesurades en termes reals del 1997.

Gràfic III-1
Consum equivalent 1997 (II trimestre)-2000 (I trimestre) (Escala esquerra)

Font: Elaboració pròpia.

Nota: El consum equivalent de cada comunitat autònoma es mostra respecte del valor 100 del conjunt espanyol; un valor positiu (negatiu) de la variació del consum entre els dos períodes indica que el territori ha augmentat (disminuït) el consum equivalent per llar respecte de la mitjana espanyola

manera que es distingeix entre el consum mitjà per ocupat, el nombre d'ocupats i d'aturats per llar, la proporció d'ocupats respecte dels membres actius en el mercat laboral, i el nombre de membres de la llar. De l'anàlisi de les columnes esmentades sobresurten dos elements justificatius del major consum de les llars balears, que són el nombre major d'ocupats i les dimensions menors de les llars. En la mesura que la major participació laboral de les llars balears pot estar relacionada amb una menor inversió en capital humà dels individus joves de la família, aleshores es podria establir un fre al creixement futur del consum.

1.3.

DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA

Seguint la línia que es va encetar en la memòria del 2002, l'indicador principal per analitzar la desigualtat de rendes ha estat l'índex de Gini. (Vegeu el quadre III-2)⁸

Atès que l'índex de Gini no dona un major pes a les llars situades a la cua de la distribució -és a dir, a les llars més riques i a les més pobres-, els valors de l'índex de Gini es complementen amb un indicador de les

8. L'índex de Gini pren valors entre el zero i la unitat. El valor zero correspondria a una distribució perfectament igualitària; és a dir, per exemple, el cas que el 10% de població amb menys recursos tingués un 10% del consum equivalent total. El valor unitari ens indicaria que tots els recursos són en possessió d'una sola llar (la més rica). D'aquesta manera, com més baix és l'índex, menor és la desigualtat relativa, i a la inversa.

QUADRE III-2. LA DISTRIBUCIÓ DE RENDES PER CA, 2000(I)~2002(II)

Comunitat autònoma	Índexs de Gini			Decil 9 / decil 1
	Totes les llars	Llars amb sust. princ. actiu	Llars amb sust. princ. jubilat	
Ceuta i Melilla	0,305	0,305	0,319	6,91
Canàries	0,275	0,274	0,272	5,51
Castella i Lleó	0,274	0,256	0,289	5,71
Andalusia	0,266	0,260	0,280	5,33
Galícia	0,266	0,261	0,261	5,48
Espanya	0,263	0,255	0,272	4,87
Com. Valenciana	0,256	0,250	0,268	4,94
Extremadura	0,253	0,246	0,245	4,93
Cantàbria	0,252	0,241	0,258	4,83
Madrid	0,252	0,251	0,254	4,74
Aragó	0,251	0,237	0,264	4,94
Castella-la Manxa	0,247	0,245	0,237	4,75
Múrcia	0,247	0,240	0,251	4,90
Catalunya	0,239	0,240	0,234	4,58
Astúries	0,238	0,233	0,236	4,51
La Rioja	0,238	0,230	0,237	4,34
Illes Balears	0,235	0,231	0,242	4,45
Navarra	0,233	0,233	0,238	4,23
País Basc	0,217	0,212	0,223	4,00

Font: elaboració pròpia a partir de l'ECPF.

diferències relatives, generat com el quocient entre la despesa mitjana de les llars situades en el decil amb més recursos (decil 9) i en el decil amb menys recursos (decil 1). Per a aquest darrer indicador, com menor és el valor, menor és la diferència entre els més rics i els més pobres.

El primer fet destacable del quadre III-2 és que, ateses les dades de l'ECPF per al període 2000(I)~2002(II), la distribució de rendes entre les llars de les Illes és més igualitària

que la del conjunt espanyol.⁹ Així, l'índex de Gini per a totes les llars de les Illes Balears presenta un valor de 0,235, mentre que per al conjunt espanyol és de 0,263. És més, la distinció segons la situació d'actiu o de jubilat no altera la millor distribució relativa de les rendes per al cas balear.¹⁰

Un segon fet remarcable, pel caràcter estructural i de tendència a mitjà termini, és la relació que hi ha entre el valor de l'indicador de desigualtat relativa i el nivell de PIB

9. En tot cas, cal dir que, històricament, els valors de desigualtat relativa obtinguts a Espanya han estat per sobre de la mitjana europea.

10. S'ha de dir que l'empitjorament de la distribució de les rendes en el període de jubilació respecte del període laboral (és a dir, l'empitjorament de l'índex amb l'edat) que s'observa en el quadre 2 és un fet que cal esperar, que explica la teoria econòmica. (Vegeu: Alegre i Pou, 2004, op. cit.)

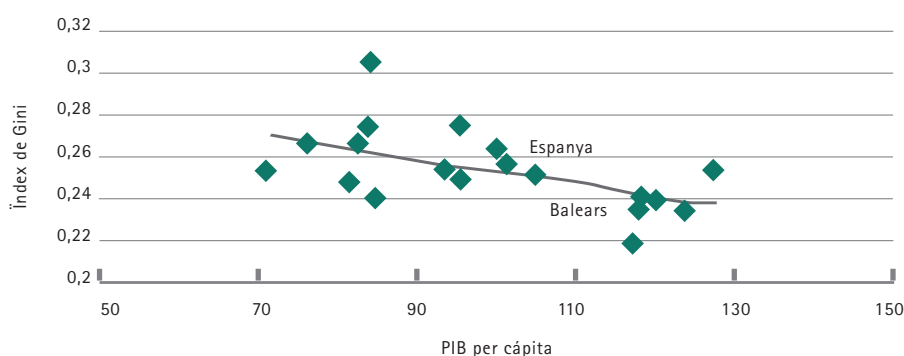
per càpita dels territoris. En el context de les comunitats autònomes, sembla que hi ha una relació negativa entre la desigualtat i el nivell de riquesa per càpita. En aquest sentit, la posició de les Balears és molt propera a la que es pot esperar atès el PIB per càpita, per la qual cosa no es detecta cap fet diferencial positiu no econòmic que n'expliqui la millor posició relativa. (Vegeu el gràfic III-2)

Un element complementari al fet d'obtenir un valor de l'índex de Gini inferior al del conjunt espanyol és analitzar si la millor distribució de les rendes és extensible a tots els trams de rendes o si, al contrari, es deu a alguns trams concrets. (Vegeu el gràfic III-3)

Aquest gràfic mostra una corba de Lorenz amb la distribució acumulada del consum equivalent quan es diferencien les llars per quartils (és a dir, agrupacions del 25% de la població), des del 25% de la població amb menys recursos (quartil 1) fins al 25% de la població amb més recursos (quartil 4). En el cas d'una societat perfectament igualitària,

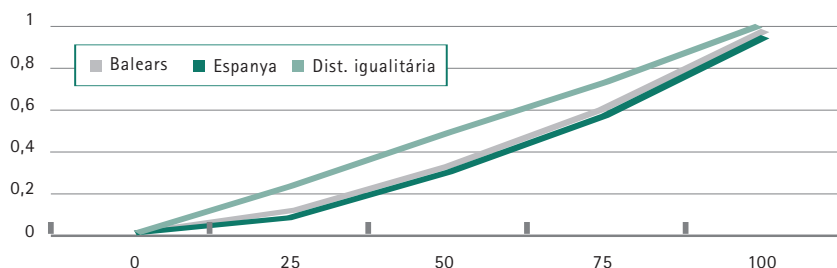
el quartil 1 hauria d'acumular el 25% del consum equivalent total, i així successivament per a la resta de quartils, que es correspondria amb la línia recta de quaranta-cinc graus del gràfic 3. La comparança de les corbes de Lorenz per als casos balear i espanyol indica que les llars balears de l'ECPF presenten una distribució de rendes més igualitària per a tots els trams que el conjunt de llars espanyoles, perquè la seva corba es més propera a la línia recta que l'espanyola per a tots els quartils. Una conclusió semblant es dedueix del quadre 2, quan es compara el quocient entre les despeses mitjanes de les llars situades en els decils 10 i 1, que és un indicador més sensible a la situació que es dona en els dos extrems de la distribució de rendes: les llars balears presenten una distribució més igualitària que la del conjunt espanyol. Així, doncs, segons les dades de l'ECPF, la millor distribució relativa de les rendes a les Balears que a Espanya s'observa per als diferents nivells de poder adquisitiu, de manera que no és assignable a uns grups concrets.

Gràfic III-2
Relació entre l'índex de desigualtat relativa de Gini
i el PIB, per Comunitats Autònomes

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic III-3
Corbes de Lorenz de les llars de les Balears i d'Espanya (2000-2002)

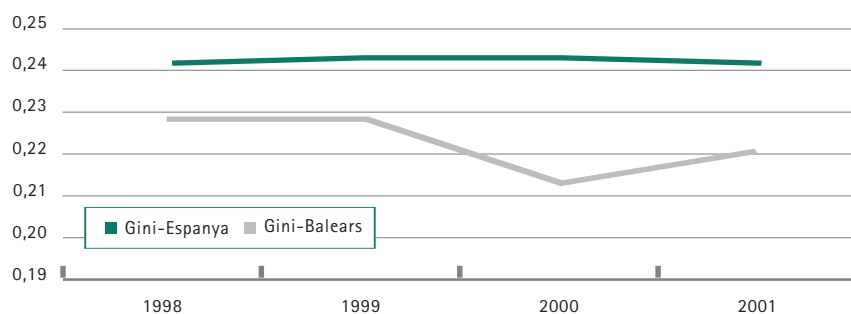
Font: Elaboració pròpia.

La disposició d'una certa dimensió temporal permet analitzar l'evolució de la desigualtat relativa de les rendes en el període comprès entre el 1998 i el 2001. (Vegeu el gràfic III-4)

Més enllà de la menor desigualtat de les rendes de les llars balears respecte de les del conjunt espanyol, ja palesada anteriorment i en la memòria del 2003, el gràfic III-4 planteja que, en termes generals,

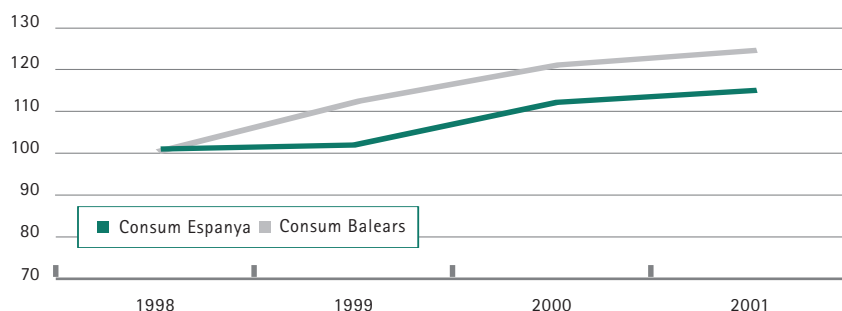
mentre que la desigualtat s'ha mantingut relativament estable a Espanya, aquesta desigualtat s'ha reduït en el cas de les Balears. En aquest sentit, escau aprofundir, en treballs futurs, en les causes d'aquesta millora. Si la millora de la desigualtat relativa de les rendes es combina amb l'increment del consum equivalent mitjà per llar, aleshores es pot plantejar que les llars balears han millorat quant al benestar econòmic. (Vegeu el gràfic III-5)

Gràfic III-4
Evolució de l'índex de Gini a les Balears i a Espanya (1998-2001)

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic III-5
Evolució del consum equivalent mitjà a les Balears
i a Espanya (1998-2001)

Font: Elaboració pròpia.

Nota: El consum equivalent per llar s'ha transformat en un valor base 100 de l'any 1998

Atès el valor global de l'índex de Gini, s'exposa a continuació la posició relativa dels diferents tipus de llars segons les característiques sociodemogràfiques i laborals, per al cas tant de les llars balears (fila a) com de les espanyoles (fila b). (Vegeu el quadre III-3)

Les llars s'han classificat a partir del poder adquisitiu, mesurat en termes de consum equivalent, en quatre grups que es corresponen amb els quartils del consum. Aplicant una anàlisi purament descriptiva, l'interès d'aquesta desagregació és mostrar si, d'acord amb les característiques sociodemogràfiques i laborals de les llars, hi ha una certa propensió al fet que les llars es puguin classificar en els grups de consum major o menor.¹¹ Per tal de poder concloure implicacions de política econòmica i social, resulta útil diferenciar entre les

característiques sociodemogràfiques i laborals de caire permanent -i, per tant, que no canvien amb el cicle de vida- i les transitòries dels individus, com ara l'edat o el nombre de membres de la llar.¹² Si les variables de caire permanent -vegeu, per exemple, el nivell d'escolarització o el trànsit a la jubilació- afecten la distribució, aleshores caldrà dedicar recursos en aquesta via.

D'acord amb el que es va apuntar en la memòria del 2002, fet que palesa el caràcter estructural dels resultats obtinguts, destaquen en el quartil més ric (quartil 4), amb un pes superior al que s'esperaria en un context d'igualtat, la condició de persones soles i de les llars amb el sustentador principal amb estudis de secundària o superiors, mentre que en el quartil amb menys recursos (quartil 1) destaquen les llars amb el sustentador

11. En una distribució igualitària i en la qual la característica sociodemogràfica en qüestió no afectàs la capacitat de despesa, s'hauria d'observar que cada quartil hauria d'acumular un 25% de les observacions.

12. En el cas de variables transitòries, com l'edat, en principi cal esperar que amb l'edat laboral un individu passi a quartils més rics.

QUADRE III-3. DISTRIBUCIÓ PER QUARTILS DE LA DESPESA DE LES LLARS BALEARS I ESPANYOLES SEGONS LES CARACTERÍSTIQUES SOCIODEMOGRÀFIQUES I LABORALS, 2000(I)~2002(II)						
		Q1	Q2	Q3	Q4	Pes llars pobres ^a s/ total de llars
Persona sola	(a)	21,1	24,3	21,1	33,3	6,5
	(b)	22,1	21,3	22,4	34,1	10,1
Parella sense fills	(a)	23,0	28,2	20,4	28,2	5,2
	(b)	23,6	22,4	23,8	29,9	11,7
Parella amb fills	(a)	21,5	24,1	30,5	23,7	7,8
	(b)	23,2	26,6	26,7	23,3	10,7
< 35 anys	(a)	26,0	29,4	19,3	25,2	11,7
	(b)	22,2	25,9	26,0	25,8	10,1
35-49 anys	(a)	22,1	25,4	27,8	24,5	8,4
	(b)	22,9	25,7	26,0	25,3	10,6
50-64 anys	(a)	23,1	21,3	25,5	29,9	5,3
	(b)	21,1	23,9	26,6	28,3	9,5
> 64 anys	(a)	28,4	26,8	23,4	21,3	8,9
	(b)	30,2	25,5	22,7	21,4	15,3
Sense estudis	(a)	41,2	25,8	22,5	10,4	14,1
	(b)	41,9	28,1	20,1	9,7	22,8
Primària (primer o segon cicle)	(a)	26,4	28,6	24,6	20,2	9,2
	(b)	26,6	27,7	25,7	19,9	12,6
Secundària	(a)	7,4	14,9	33,3	44,2	0,5
	(b)	14,7	20,7	28,9	35,6	5,8
Universitària	(a)	12,5	21,2	20,6	45,6	2,5
	(b)	8,9	16,3	24,5	50,2	2,9
Ocupat	(a)	22,1	25,4	24,6	27,7	7,1
	(b)	20,2	24,9	26,8	27,9	8,9
Aturat	(a)	—	—	—	—	6,2
	(b)	36,0	26,6	19,7	17,6	20,4
Jubilat (inactiu)	(a)	30,1	24,6	24,8	20,3	10,0
	(b)	29,8	25,5	22,9	21,7	14,8
Lloguer	(a)	38,2	24,7	21,5	15,4	12,1
	(b)	32,5	24,4	22,7	20,2	16,8

Continua

QUADRE III-3. DISTRIBUCIÓ PER QUARTILS DE LA DESPESA DE LES LLARS BALEARS I ESPANYOLES SEGONS LES CARACTERÍSTIQUES SOCIODEMOGRÀFIQUES I LABORALS, 2000(I)~2002(II)

		Q1	Q2	Q3	Q4	Pes llars pobres* s/ total de llars
Capital de província	(a)	24,1	21,2	22,3	32,2	7,6
	(b)	17,5	22,4	25,4	34,5	7,6
Dona	(a)	25,7	24,7	24,7	24,7	9,2
	(b)	24,4	23,6	24,1	27,7	11,4

Font: elaboració pròpia a partir de l'ECPF

Nota: El signe - indica que hi havia massa poques observacions corresponents a aquesta característica laboral per mostrar uns valors representatius.

* En termes de pobresa relativa.

principal major de 64 anys, sense estudis, jubilat i amb l'habitatge en règim de lloguer. D'aquesta manera, doncs, les dades semblen indicar que, al contrari del que se sol plantejar de l'equilibri (*trade-off*) entre eficiència i equitat, la inversió en educació potenciarà no només l'eficiència productiva, sinó també l'equitat.

1.4.

LA POBRESA RELATIVA A LES ILLES BALEARS*

Quant a l'anàlisi de la pobresa amb les dades de l'ECPF, s'ha adoptat una perspectiva de pobresa que, a més de tenir en compte la pobresa absoluta, també incorpora el fet que el cost d'accés a alguns béns i serveis és diferent en una societat rica que en una de pobra. Així doncs, l'enfocament de pobresa que s'ha adoptat és de pobresa relativa, la

qual engloba la pobresa absoluta. Atès que el criteri per determinar el llindar de la pobresa sempre és arbitrari, s'ha seguit l'estàndard que es proposa en aquests tipus de treballs. D'aquesta manera, s'han considerat llars pobres les que tenen un consum equivalent inferior al 50% de la mitjana de les llars de les Illes Balears. Cal dir, en darrer lloc, que es fa una anàlisi de pobresa estàtica, perquè no es presenten resultats de la probabilitat que una llar considerada (no considerada) pobra, passi en un termini de temps concret a no ser considerada (ser considerada) pobra; en altres paraules, la persistència dels individus en el col·lectiu de pobres. Aquesta altra dimensió de la pobresa, anomenada pobresa dinàmica, no és objecte d'exposició, encara que és igualment important.

Tal com ja s'exposava en la memòria del 2002 per al període 1997-2000, se segueix obtenint un percentatge de llars pobres inferior al del conjunt espanyol en

* L'ECPF no inclou els individus institucionalitzats i els sense llar. Vegeu nota 2.

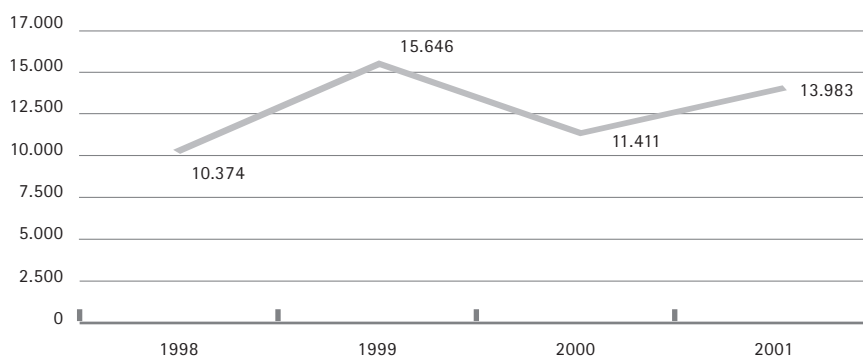
el període 2000-2002. En concret, mentre que les dades de l'ECPF assenyalen que a les Illes Balears hi hauria un 8,09% de les llars en situació de pobresa, xifra que representa al voltant de 24.967 llars, en el cas espanyol hi hauria un 11,3% de llars en situació de pobresa.

A continuació, s'analitza l'evolució del nombre de llars en situació de pobresa. (Vegeu el gràfic III-6)

En el període 1998-2001 sembla que el nombre de llars pobres ha augmentat, en passar de 10.374 llars, el 1998, a 13.983 llars, el 2001. A més, les dades de l'ECPF sembla que assenyalen que les diferències amb el conjunt espanyol en termes del percentatge de població pobra s'haurien reduït. (Vegeu l'apartat 2.3)

La darrera columna del quadre III-3 mostra el percentatge de llars per sota del llindar de la pobresa per a les diferents categoritzacions sociodemogràfiques i laborals establertes. Entre les característiques sociodemogràfiques principals de les llars que incideixen en el risc de ser pobres, trobam de nou el fet d'estar jubilat, sense estudis i en règim de lloguer. Tot i que els resultats presentats són de tipus descriptiu i requereixen que s'hi aprofundeixi per tal de refermar la causalitat d'aquestes variables sobre la probabilitat de ser pobre, sembla clar que, per causa del caràcter permanent, el fet d'estar jubilat, per exemple, dificulta enormement sortir de la pobresa. És més: atesa l'absència de participació laboral dels jubilats, no es pot esperar que el cycle econòmic en millori la probabilitat de ser pobres, ja que no disposen de mecanismes propis per sortir d'aquesta situació.

Gràfic III-6
Evolució del nombre de llars balears en situació de pobresa* (1998-2001)

* En termes de pobresa relativa.
Font: Elaboració pròpia.